

کریم حیدری نهند

عصر ظهور در کلام امام باقر

دلدادگان فرهنگ انتظار با همه مشکلات و گرفتاریهایی که دشمنان برایشان فراهم می آورند، هرگز امید به رسیدن آن روز دیدنی و لذتبخش را از دست نمی دهند، بلکه شوق و عشقشان بیشتر می شود و زیر لب زمزمه می کنند:

چه خوش باشد که بعد از انتظاری

به امیدی رسد امیدواری
سخن از خصوصیات انقلاب
جهانی آن یار سفر کرده، زمانی
شیرین تر می شود که امامان
معصوم علیهم السلام ویژگیها و نشانه های عصر
ظهور حضرت قائم آل محمد صلی الله علیه و آله را

امامان معصوم علیهم السلام به جهت اهمیت مسئله مهدویت و غیبت دوازدهمین حجت الهی، در فرصتهای مناسب از عصر ظهور سخن گفته و شیعیان را با نشانه ها، علائم و ویژگیهای دولت کریمه حضرت قائم علیه السلام آشنا ساخته اند.

این آگاهیها و اطلاع رسانی آن ستارگان هدایت موجب شده است که اهل ایمان و منتظران حکومت عدل حضرت مهدی علیه السلام بیش از پیش امیدوار و دل بسته آن عصر گشته، نسلهای بعدی را نیز با این فرهنگ مأنوس کنند.

النَّاسِ زَمَانًا يَغِيبُ عَنْهُمْ إِمَامَهُمْ فَيَأْتِيهِمْ
 لِلثَّائِبِينَ عَلَى أَمْرِنَا فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ إِنَّ أَدْنَى مَا
 يَكُونُ لَهُمْ مِنَ الثَّوَابِ أَنْ يُنَادِيَهُمُ الْبَارِيُّ عَزَّ
 وَجَلَّ عِبَادِي آمَنْتُمْ بِسِرِّي وَصَدَقْتُمْ بِعَيْبِي
 فَأُبَشِّرُوا بِحُسْنِ الثَّوَابِ مِنِّي؛^۱ بر مردم
 زمانی می آید که امامشان از منظر آنان
 غایب می شود. خوشا به حال آنان که در
 آن زمان در امر [ولایت] ما اهل بیت
 ثابت قدم و استوار بمانند! کمترین
 پاداشی که به آنان می رسد، این است که
 خدای متعال خطايشان می کند و
 می فرماید: بندگان من! شما به حجت
 پنهان من ایمان آوردید و غیب مرا
 تصدیق کردید. پس بر شما مژده باد که
 بهترین پاداش من در انتظارتان است.»
 آن گاه امام باقر علیه السلام ادامه داد:
 «خداوند متعال به خاطر ارج گذاری از
 چنین منتظران راستینی به آنان
 می فرماید: شما مردان و زنان، بندگان
 حقیقی من هستید. رفتار نیک و
 شایسته تان را می پذیرم و از کردار
 ناپسندتان عفو می کنم و به خاطر شما
 سایر گنهکاران را می آمرزم و بندگانم

برایمان توصیف کنند و بذر امید و
 آرزوی استقرار دولت کریمه امام
 زمان علیه السلام را در دل های به انتظار
 نشسته مان شکوفا گردانند تا رایحه
 دل انگیز دوران ظهور در روح و جسم
 انسانهای خسته از ظلم و ناعدالتی و
 فتنه و فساد، حیاتی تازه ببخشد.

اگر آن نایب رحمان ز درم باز آید
 عمر بگذشته به پیرانه سرم باز آید
 دارم امید خدایا که کنی تأخیری
 در اجل تا به سرم تاج سرم باز آید
 گر نثار قدم مهدی هادی نکم
 گوهر جان به چه کار دگرم باز آید
 آن که فرق سر من خاک کف پای وی است
 پادشاهی کنم ار او به سرم باز آید
 کوس نو دولتی از بام سعادت بزنم
 گر ببینم که شه دین ز درم باز آید
 می روم در طلبش کوی به کو دشت به دشت
 شخصم ار باز نیاید خبرم باز آید
 «فیض» نومید مشو در غم هجران و منال
 شاید ار بشنود آه سحرم، باز آید
 منتظران مژده باد

امام باقر علیه السلام در گفتاری امید آفرین
 و نشاط بخش به منتظران حقیقی آن
 حضرت مژده می دهد که «يَأْتِي عَلَى

۱. کمال الدین، ج ۱، ص ۳۳۰.

جلوگیرشان شود. این حق جویان وقتی که حکومت را به دست گرفتند، آن را به غیر از صاحب الامر علیه السلام به کس دیگری نمی سپارند. کشته‌های اینها همه از شهیدان راه حق محسوب می شوند.»

در اینجا امام باقر علیه السلام به ابو خالد کابلی جمله‌ای زیبا فرمود که می تواند نصب العین همه منتظران لحظات ظهور باشد.

آن حضرت فرمود: «أَمَا إِنِّي لَوُ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ لَأَسْتَبْقِيَتْ نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ؛^۱ مطمئناً بدان! اگر من آن روزگاران را درک کنم، جانم را برای فداکاری در رکاب حضرت صاحب الامر علیه السلام تقدیم می دارم.»

امام پنجم علیه السلام در مورد استقامت و استواری یاران حضرت مهدی علیه السلام به آیه‌ای از قرآن استناد کرد و در تفسیر آیه «فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا»^۲ «هنگامی که نخستین

را به خاطر شما با باران رحمت خود سیراب و از آنان بلا را دفع می کنم، ای عزیزترین بندگان من! اگر شما نبودید، عذاب دردناک خود را به مردم نافرمان نازل می کردم.»^۱

یاران وفادار

پیشوای پنجم علیه السلام در توصیف یاران حضرت مهدی علیه السلام که در زمان غیبت، خود را برای شرکت در قیام جهانی آن حضرت آماده می کنند، به ابو خالد کابلی فرمود: «من به گروهی می نگرم که در آستانه ظهور از طرف مشرق زمین به پا می خیزند. آنان به دنبال طلب حق و ایجاد حکومت الهی تلاش می کنند. بارها از متولیان حکومت اجراء حق را خواستار می شوند، اما با بی اعتنایی مسئولین مواجه می شوند. وقتی که وضع را چنین ببینند، شمشیرهای خود را به دوش می نهند و با اقتدار و قاطعیت تمام در انجام خواسته‌شان اصرار می ورزند تا اینکه سردمداران حکومت نمی پذیرند و آن حق طلبان ثابت قدم، ناگزیر به قیام و انقلاب می گردند و کسی نمی تواند

۱. همان.

۲. غیبت نعمانی، ص ۲۷۳.

۳. اسراء / ۵.

تبعیض، تزییع حقوق دیگران به بدترین وضع خود تبدیل شده و مردم از هر کس و حکومتی ناامید گردیده، به دنبال روزنه امید و ندای عدالتی می‌گردند که آنان را از آن منجلا ب ستم و از چنگال زورمداران و مستکبران نجات بخشد. مردم چنان از دست دروغگویان فتنه‌انگیز و فرصت طلب به تنگ می‌آیند که شب و روز آرزوی قیام منادی عدالت را در سر می‌پرورانند. حضرت امام باقر علیه السلام فضای تاریک جهان قبل از ظهور را این‌گونه بیان می‌کند: «لَا يَقُومُ الْقَائِمُ إِلَّا عَلَى خَوْفٍ شَدِيدٍ مِنَ النَّاسِ وَزَلْزَلٍ وَفِتْنَةٍ وَبَلَاءٍ يُصِيبُ النَّاسَ وَطَاعُونَ قَبْلَ ذَلِكَ وَسَيِّفٍ قَاطِعٍ بَيْنَ الْعَرَبِ وَاخْتِلَافٍ شَدِيدٍ بَيْنَ النَّاسِ وَتَشْتِيتٍ فِي دِينِهِمْ وَتَغْيِيرٍ فِي حَالِهِمْ حَتَّى يَتَمَنَّيَ الْمُتَمَنِّيَ الْمَوْتَ صَبَاحًا وَمَسَاءً مِنْ عِظَمِ مَا يَرَى مِنْ كَلْبِ النَّاسِ وَأَكْلِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا»^۱ حضرت قائم علیه السلام قیام نمی‌کند، مگر در حال ترس شدید مردم و زلزله‌ها و فتنه و بلایی که بر مردم فرا

وعده فرارسد، گروهی از بندگان پیکارجوی خود را بر ضد شما برمی‌انگیزیم [تا شما را سخت درهم کوبند و برای به دست آوردن مجرمان] خانه‌ها را جستجو می‌کنند و این وعده‌ای است قطعی.» فرمود: «این بندگان پیکارجسو و مقاوم که به طرفداری از حق به پا می‌خیزند، همان حضرت قائم و یاران وفادار او هستند.»^۱

چشم به راه ظهور

از منظر امام باقر علیه السلام در عصر غیبت، چشم به راه ظهور حضرت مهدی علیه السلام بودن و انتظار حکومت آل محمد علیهم السلام را کشیدن از عبادات شایسته و برتر محسوب می‌شود. آن گرامی به نقل از وجود مقدس رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ انْتِظَارُ الْفَرَجِ»^۲ انتظار [پیروزی و] فرج [آل محمد علیهم السلام] از برترین عبادات محسوب می‌شود.»

جهان در آستانه ظهور

در آستانه ظهور حضرت مهدی علیه السلام اوضاع جهان به بدترین وضع خود می‌رسد و ظلم و ناعدالتی،

۱. تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۲۸۱.

۲. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۵.

۳. همان، ص ۲۳۰.

مهم‌ترین ویژگی‌های زمامداران عادل قاطعیت و صلابت در مقابله با دشمنان داخلی و خارجی است. امام زمان علیه السلام نیز با اقتدار کامل مخالفین اسلام و دشمنان عدالت را سرکوب خواهد کرد. امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «لَيْسَ شَأْنُهُ إِلَّا بِالسَّيْفِ»^۱ آن حضرت [در سرکوب دشمنان قسم خورده‌اش] فقط شمشیر را می‌شناسد.

او در قاطعیت همانند جدّش رسول خدا صلی الله علیه و آله عمل خواهد کرد و به خیانتکاران، کافران و عوامل داخلی دشمن اجازه هیچ‌گونه توطئه‌ای نخواهد داد.

حضرت باقر علیه السلام درباره شباهت حضرت مهدی علیه السلام به پیامبران الهی مطالبی فرموده و درباره تشابه حضرت خاتم الاوصیاء به حضرت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرموده است: «وَأَمَّا مِنْ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله فَالْقِيَامُ بِالسَّيْفِ وَتَبْيِينُ آثَارِهِ ثُمَّ يَضَعُ سَيْفَهُ عَلَى عَاتِقِهِ ثَمَانِيَةَ أَشْهُرٍ فَلَا يَزَالُ يَقْتُلُ أَعْدَاءَ اللَّهِ حَتَّى يَرْضَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ؛^۲ و اما [شباهت حضرت مهدی علیه السلام] به

رسد و قبل از آن، گرفتار طاعون می‌شوند. آن‌گاه شمشیر برنده میان اعراب حاکم می‌شود و اختلاف میان مردم و تفرقه در دین و دگرگونی احوالشان به اوج می‌رسد؛ به گونه‌ای که هر کس بر اثر مشاهده درنده‌خویی و گزندگی‌ای که در میان برخی از مردم نسبت به بعضی دیگر به وجود می‌آید، صبح و شام آرزوی مرگ می‌کند.» امام آن‌گاه افزود: «وقتی که یأس و ناامیدی تمام مردم را فراگرفت و دیگر از هر جهت خود را در بن‌بست احساس کردند، امام غائب علیه السلام قیام می‌کند.»

اقتدار حضرت مهدی علیه السلام

برای اجراء عدالت و گسترش مساوات در جامعه اسلامی لازم است که موانع عدالت را از میان برداشت و راه آن را هموار کرد؛ زیرا اصحاب زر و زور و تزویر و کسانی که از درهم ریختگی جامعه در راه ترویج فساد و انحراف بهره می‌برند، هرگز از عدالت و برنامه‌های عادلانه راضی نخواهند بود و با توسل به هر شیوه‌ای در مسیر احقاق حقوق مردم سنگ‌اندازی خواهند کرد. بنابراین، یکی از

۱. همان، ص ۳۵۴.

۲. کمال الدین، ص ۳۲۹.

می آیند که پنجاه نفر از آنان زن می باشند و بدون هیچ گونه وعده قبلی در شهر مکه گرد هم جمع می شوند.»

روایت دیگری در این زمینه از ام سلمه، همسر رسول خدا صلی الله علیه و آله از طریق اهل سنت نقل شده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در آن گفتار با اشاره به عصر ظهور و اجتماع یاران حضرت مهدی علیه السلام در اطراف آن حضرت می فرماید: «يَعْتَوِدُ عَائِدٌ فِي الْحَرَمِ فَيَجْتَمِعُ النَّاسُ إِلَيْهِ كَالطَّيْرِ الْوَارِدِ الْمُنْفَرِقَةِ حَتَّى يَجْتَمِعَ إِلَيْهِ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَأَرْبَعَةٌ عَشَرَ رَجُلًا فِيهِ نِسْوَةٌ...» [در زمان ظهور] پناه خواهی به حرم خداوند در مکه پناهنده می شود.

مردم همانند کبوتران از هر سو به جانب او رومی آورند تا اینکه سیصد و چهارده نفر که عده ای از آنان زن هستند، دور او را می گیرند.» و ادامه داد: «و از همان جا خروج می کنند و بر تمام ستمگران و اعوان و انصارشان پیروز می گردند و عدل را آن چنان در روی زمین برقرار می سازند که زندگان آرزو می کنند که ای کاش مرده هایشان

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله قیام با شمشیر است [که دشمنان لجوج را از میان برمی دارد] و آثار آن حضرت را آشکار می کند. آن گاه هشت ماه به صورت مسلح و آماده به سر می برد و همواره با دشمنان خدا مبارزه می کند تا اینکه خداوند راضی شود.»

بانوان در دولت مهدوی

بدون تردید بانوان شایسته و متعهد در دولت آن حضرت جایگاه ارزشمندی دارند. نقش زن در آن زمان همانند زنان صدر اسلام، فراخور حال آنان و نسبت به موقعیت ویژه شان خواهد بود؛ یعنی همان رسالتی که یک زن مسلمان طبق آیین اسلام به دوش گرفته است، در عصر ظهور نیز به آن پای بند خواهد بود. آنچه از روایات برمی آید، آن است که عده ای از کارگزاران آن حضرت از بانوان ارجمند هستند. جابر بن یزید جعفی از یاران نزدیک امام محمد باقر علیه السلام به نقل از آن حضرت فرمود: «وَيَجِيءُ وَاللَّهِ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَبِضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا فِيهِمْ خَمْسُونَ امْرَأَةً يَجْتَمِعُونَ بِمَكَّةَ عَلَى غَيْرِ مَبْعَادٍ؛^۱ به خدا سوگند! ۳۱۳ نفر یاران مهدی علیه السلام

۱. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۲۲.

قائم آل محمد علیهم السلام جلوگیری شود، اما آن حضرت به لطف و مدد الهی، تمام موانع را از میان برمی‌دارد. سفیانی یکی از دشمنان سرسخت حضرت مهدی علیه السلام است.

امیر مؤمنان علی علیه السلام در مورد جنایات وی به کوفیان فرمود: «بدا به حال کوفه! سفیانی چه جنایاتی در آنجا انجام می‌دهد! به حریم شما تجاوز می‌کند، کودکان را سر می‌برد و ناموس شما را هتک می‌کند.»^۳

امام باقر علیه السلام در باره ویژگیهای این دشمن سرسخت حضرت مهدی علیه السلام فرمود: «اگر سفیانی را مشاهده کنی، در واقع پلیدترین مردم را دیده‌ای. وی دارای رنگی بور و سرخ و کبود است. هرگز سر به بندگی خدا فرو نیاورده و مکه و مدینه را ندیده است.»^۴

امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «گویا من سفیانی (سرکرده دشمنان حضرت امام

نیز از طعم آن عدالت می‌چشیدند!»^۱

مخالفین دولت مهدوی

سران جبهه باطل معمولاً افرادی خودخواه، متکبر، صاحب صفات ناپسند انسانی هستند که در مقابل حق خودنمایی می‌کنند. آنان چنان در منجلا ب فساد و گناه غوطه‌ورند که انسانهای حق طلب و جلوه‌های فضیلت را خطرناک‌ترین دشمنان خویش قلمداد می‌کنند. به همین جهت، تمام تلاشهای خود را برای نابودی آیین حق و رهبران الهی به کار می‌گیرند. اما خداوند طبق سنت پایدار خود همواره حق را پیروز گردانیده و دشمنانش را مایوس و مغلوب کرده است.

قرآن می‌فرماید: «يُرِيدُونَ أَن يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَن يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ»^۲ «[مخالفین حق] می‌خواهند نور خدا را با دهانهای خود خاموش کنند، ولی خدا جز این نمی‌خواهد که نورش را کامل کند؛ هر چند کافران را خوش نیاید.»

در عصر ظهور، تلاشهای زیادی صورت می‌گیرد تا از استقرار حکومت

۱. معجم احادیث المهدی علیه السلام، ج ۱، ص ۵۰۱؛

المعجم الاوسط، ج ۵، ص ۳۳۴.

۲. توبه / ۳۲.

۳. يوم الخلاص، ص ۹۳.

۴. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.

عصر علیه السلام) را می بینم که در زمینهای سرسبز شما در کوفه اقامت گزیده، ندا می دهد که هر کس سر یک تن از شیعیان علی علیه السلام را بیاورد، هزار درهم پاداش اوست. در این هنگام، همسایه به همسایه دیگر حمله می کند و می گوید: این شخص از شیعیان است. او را می کشد و هزار درهم جایزه می گیرد.^۱

شیصبانی نیز یکی دیگر از سران جبهه باطل در عصر ظهور است. او از دشمنان کینه توز اهل بیت علیهم السلام و حضرت مهدی علیه السلام می باشد. ریشه اش به بنی عباس می رسد و شخصی بدکردار، شیطان صفت و گمنام است. امام باقر علیه السلام به جابر جعفی فرمود: «سفیانی خروج نمی کند، مگر آنکه قبل از او شیصبانی در سرزمین عراق خروج می کند. او همانند جوشیدن آب از زمین، یکباره پیدا می شود و فرستادگان شما را به قتل می رساند. بعد از آن در انتظار خروج سفیانی و

ظهور قائم علیه السلام باشید.»^۲ دجال نیز فتنه گری کذاب و فریبنده است که موجی از آشوب و فتنه به پا می کند و بسیاری را با دسیسه های شیطانی اش می فریبد. چشم راست او ناپیداست و نام اصلی اش صیف بن عائد است. او ادعای خدایی می کند. در سحر و جادو، زبردست و در فریب مردم، مهارت عجیبی دارد. شیطان صفتان به اطراف او گرد می آیند.

اما طبق مشیت الهی و سنت تغییرناپذیرش همچنان که در طول تاریخ همواره به اثبات رسیده است، اهل باطل همچون کف روی آب نابود شدند هستند و حضرت مهدی علیه السلام نیز با غلبه بر سران کفر و فتنه و نفاق طومار زندگانی دشمنان فضیلت و کمال را درهم می پیچد و بساط عدل و داد و انسانیت را در روی زمین می گسترد.

۱. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۱۵.

۲. غیبت نعمانی، ص ۳۰۲.